

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

ПОЛИНЮК НАТАЛІЯ ІГОРІВНА

УДК 336.14:352](477)(043.3)

ФОРМУВАННЯ РЕСУРСІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Львів – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
Крупка Михайло Іванович,
Львівський національний університет імені
Івана Франка, завідувач кафедри фінансів,
грошового обігу і кредиту.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор,
заслужений працівник освіти України
Дем'янишин Василь Григорович,
Тернопільський національний економічний
університет, професор кафедри фінансів
імені С.І. Юрія;

кандидат економічних наук, доцент
Бак Наталія Андріївна,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, доцент кафедри
фінансів і кредиту.

Захист відбудеться “29” січня 2018 року о 14⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.01 Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79008, м. Львів, проспект Свободи, 18, ауд. 115.

З дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка за адресою: 79601, м. Львів, вул. Драгоманова, 5.

Автореферат розісланий “27” грудня 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.Б. Демчишак

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливою умовою побудови демократичної держави є самостійність і фінансова незалежність органів місцевого самоврядування у здійсненні покладених на них функцій. Водночас з особливою гостротою постає проблема удосконалення механізму формування ресурсів місцевих бюджетів, якому властиве чітке розмежування повноважень між усіма рівнями влади та розподілу доходів між ланками бюджетної системи країни.

Нині показники соціально-економічного розвитку України свідчать, що існуюча система централізованого управління країною та її економікою не змогла комплексно забезпечити оптимальних взаємозв'язків територіальних інтересів із загальнодержавними. З огляду на це особливої значущості набуває впровадження реформ децентралізації в цілому та у регіонах зокрема. Необхідною передумовою здійснення процесу розширеного відтворення та соціального забезпечення територіальної громади є наявність фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Обґрунтування сутності, природи виникнення, особливостей формування, розподілу та використання фінансових ресурсів нерозривно пов'язано з розумінням змісту місцевого самоврядування та місцевих бюджетів.

Концептуальні підходи до формування ресурсів місцевих бюджетів та ефективного механізму його функціонування досліджували такі вітчизняні учені-фінансисти, як В. Андрущенко, В. Базилевич, Н. Бак, О. Барановський, С. Буковинський, А. Буряченко, Д. Ванькович, О. Василик, О. Ватаманюк, І. Волохова, А. Даниленко, В. Данилишин, В. Дем'янишин, В. Зайчикова, М. Карлін, О. Кириленко, В. Коваленко, О. Ковалюк, В. Кравченко, А. Крисоватий, М. Крупка, М. Кульчицький, І. Луніна, І. Лютий, О. Музика-Стефанчук, Ц. Огонь, В. Опарін, К. Павлюк, Ю. Пасічник, О. Підхомний, О. Романенко, С. Слухай, В. Федосов, І. Чугунов, О. Шевчук, С. Юрій, А. Яковлєв та ін.

Питанням розвитку системи формування ресурсів органів місцевого самоврядування різних країн присвячені праці зарубіжних вчених, зокрема таких як: Е. Аткінсон, М. Афанасьєв, О. Богачов, Р. Берд, Дж. Б'юкенен, А. Вагнер, Т. Веблен, Е. Вендунг, С. Вітте, А. Ігудін, А. Іларіонов, Дж. Галбрейт, Т. Горварт, Дж. М. Кейнс, А. Лавров, А. Лаффер, С. Лід, Е. Лінд, С. Лушин, А. Маршалл, Р. Масгрейв, В. Озеров, В. Парето, Е. Пейдж, Г. Райт, В. Родіонова, П. Самуельсон, Ж. Сімонді, А. Сміт, М. Сперанський, Дж. Стігліц, С. Фішер, Ф. Фрідмен, Дж. Хікс, В. Христенко, Й. Шумпетер, Ф. Юсті.

Водночас у науковій літературі немає єдиного підходу щодо реалізації механізму формування ресурсів, як ключового елементу бюджетної політики на місцях. Особливо це стосується питань ефективного розподілу бюджетних повноважень та визначення джерел формування стабільної власної фінансової бази органів місцевого самоврядування. Необхідність розв'язання цих проблем, їх

теоретичне та практичне значення зумовили вибір теми дисертації, її мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка за темою “Формування фінансового потенціалу національної економіки” (державний реєстраційний номер 0116U001677), у межах якої автором досліджено механізм формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів, виявлено проблеми їх організації в умовах євроінтеграції та процесу децентралізації влади в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є поглиблення теоретико-методологічних підходів і розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності організації та функціонування механізму формування ресурсів місцевих бюджетів в економічній системі України.

Для досягнення мети у роботі поставлено такі завдання:

- охарактеризувати етапи становлення місцевих бюджетів та теоретичні засади формування їхніх ресурсів;
- з'ясувати сутність, зміст та основи організації місцевих бюджетів в Україні;
- уточнити особливості проведення вітчизняної бюджетної політики в контексті фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць;
- визначити тенденції розподілу доходів між окремими ланками бюджетної системи України та вплив цього розподілу на показники діяльності органів місцевого самоврядування з дотриманням принципів фіскальної децентралізації;
- проаналізувати практику формування ресурсів місцевих бюджетів у забезпеченні фінансової незалежності органів місцевого самоврядування;
- розкрити значення міжбюджетних трансфертів як інструменту впливу на дохідну базу місцевих бюджетів в Україні та розвинути підходи щодо вдосконалення механізму управління в сфері надходжень фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування з огляду на загальноекономічну ситуацію в країні;
- узагальнити зарубіжний досвід формування ресурсів бюджетів місцевого рівня і запропонувати способи імплементації економічних стандартів країн Європейського Союзу в контексті реалізації політики бюджетної децентралізації в Україні;
- визначити напрями модернізації системи формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування та виокремити систему порогових значень показників фінансової стійкості місцевих бюджетів;

– сформулювати інституціональні засади випуску боргових цінних паперів як джерела наповнення місцевих бюджетів з урахуванням законодавчих змін в Україні.

Об’єктом дослідження є процес формування місцевих бюджетів України.

Предметом дослідження є теоретико-організаційні та практичні засади формування ресурсів місцевих бюджетів в умовах трансформаційних змін.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання процесів формування ресурсів місцевих бюджетів в умовах трансформаційних змін. Зокрема, застосовувались методи наукової абстракції аналізу, індукції і дедукції, узагальнення та системний метод – при дослідженні понятійного апарату; метод порівняльного аналізу – під час вивчення змісту наукової літератури та законодавчої бази і узагальненні основних напрямів сучасних досліджень з обраної проблематики; метод статистичних порівнянь показників – для визначення ролі місцевих бюджетів при забезпеченні формування зведеного бюджету; метод економічного аналізу – при визначенні механізму формування ресурсів місцевих бюджетів та його оцінки; поєднання історичного та логічного підходів, а також методу еволюційної теорії – при дослідженні процесів становлення та розвитку місцевих бюджетів в Україні; методи економіко-математичного моделювання і експертних оцінок – для оцінки ефективності механізму формування фінансових ресурсів на місцевому рівні. Окрім того, при аналізі окремих економічних явищ застосовувалися методи групування та класифікації результатів.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі, нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України з питань публічних фінансів, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених з теорії, методології, методики та практики формування ресурсів місцевих бюджетів, інструктивно-методичні документи, матеріали науково-практичних конференцій, звіти, інформаційно-аналітичні та статистичні матеріали Рахункової палати України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України, інших центральних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, статистичні збірники провідних міжнародних фінансових організацій (Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Банку міжнародних розрахунків), статистичні дані центральних банків і статистичних служб інших країн, власні публікації автора, інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-організаційних і прикладних засад формування ресурсів місцевих бюджетів та обґрунтуванні методичних положень щодо підвищення ефективності формування й реалізації державної бюджетної політики в Україні. Результати та

ключові положення дисертації, які характеризують її наукову новизну і відображають внесок автора в розвиток економічної науки, полягають у такому:

удосконалено:

- концептуальні підходи до оцінювання взаємозв'язку окремих статей доходів місцевих бюджетів з показниками надходжень до фондів соціального страхування на основі кореляційно-регресійної моделі, що дало змогу обґрунтувати механізм вибору пріоритетів формування структури доходів місцевих бюджетів залежно від загальноекономічної ситуації в країні;

- узагальнення теоретичних основ розуміння сутності ресурсів органів місцевого самоврядування. Виокремлено напрями використання місцевих фінансових ресурсів на забезпечення соціально-економічного розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць, що дасть змогу модернізувати процес акумулювання фінансових ресурсів та їх оптимальний розподіл;

- теоретичні положення щодо форування понятійного апарату фінансової науки, зокрема уточнено сутність місцевих бюджетів, які комплексно відображають економічні відносини між територіальною громадою, суб'єктами господарювання та фізичними особами, спрямовані на формування централізованого фонду грошових коштів органів місцевого самоврядування та фінансування місцевих і громадських потреб, підвищення рівня соціально-економічного розвитку територій та поліпшення добробуту територіальної громади з урахуванням організаційно-управлінських чинників;

- науково-методичні засади розподілу доходів між ланками бюджетної системи як основного елементу організації міжбюджетних відносин. Розроблено пропозиції, спрямовані на збільшення частки власних доходів місцевих бюджетів в частині збільшення надходжень від місцевих податків і зборів та конкретизовано стратегічні орієнтири бюджетної політики держави в процесі проведення фіскальної децентралізації;

- науково-методичні підходи щодо реалізації на інвестиційному ринку боргових цінних паперів органів місцевого самоврядування шляхом внесення змін до законодавчої бази та використання інструментів збільшення інвестиційної привабливості облігацій, що сприятиме підвищенню дієвості механізму залучення фінансових ресурсів місцевих бюджетів;

- теоретичні положення стосовно сутності механізму розподілу ресурсів зведеного бюджету України, як невід'ємної складової бюджетної політики, що включає спеціальні форми, види, інструменти та важелі для досягнення належного ефекту децентралізації в Україні;

одержали подальший розвиток:

- науково-методологічні засади зміцнення фінансової стійкості органів місцевого самоврядування зокрема, орієнтація на фінансову самостійність та адміністративно-територіальну незалежність місцевих органів влади, урахування

змін в бюджетному процесі в ході реалізації бюджетної політики щодо місцевих бюджетів сприятиме збільшенню обсягів бюджетів органів місцевого самоврядування. Удосконалення методичного підходу до оцінки рівня фінансової стійкості місцевих бюджетів за рахунок показників рівня залежності дохідної бази органів місцевого самоврядування, рівня самостійності місцевих бюджетів, фінансової автономії, податкової спроможності, співвідношення власних доходів місцевих бюджетів і трансфертних надходжень дасть змогу проводити аналіз ефективності розподілу ресурсів в розрізі державного і бюджетів окремих адміністративно-територіальних одиниць.

- теоретико-організаційні підходи до формування механізму бюджетних відносин на місцевому рівні за умов впровадження адміністративних, бюджетних та соціальних реформ, які на відміну від існуючих, узагальнюють особливості, переваги та недоліки існуючих моделей управління органів місцевого самоврядування;

- науково-методичні положення щодо впровадження нових підходів у організації міжбюджетних відносин на основі законодавчо встановленого бюджетного федералізму та фінансової автономії місцевої влади, що на відміну від існуючих, передбачають зменшення питомої ваги бюджетних трансфертів та зміцнення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування.

Практичне значення отриманих результатів полягає в обґрунтуванні рекомендацій щодо вдосконалення формування місцевих бюджетів в Україні. Концептуальні висновки і практичні рекомендації забезпечать подальший розвиток механізму формування ресурсів місцевих бюджетів і є науковим підґрунтям для вдосконалення чинного законодавства та нормативно-правових актів, що регламентують механізм формування доходів місцевих бюджетів України. Зокрема, ключові положення і пропозиції дисертаційної роботи, які мають практичну значущість, пройшли апробацію та прийняті до впровадження в діяльності:

- Зимноводівської Сільської ради в частині вирішення проблем реалізації бюджетної політики та здійсненні аналізу дієвості організації міжбюджетних відносин в умовах фінансової децентралізації на місцевому рівні (довідка №16 від 12.07.2017 р.);

- Департаменту економічного розвитку Львівської міської ради в частині удосконалення механізму наповнення дохідної частини, розподілу та використання видатків місцевих бюджетів (довідка № 230 від 16.01.2017 р.);

- Львівської обласної ради в частині розроблення стратегії бюджетної політики на період до 2020 р. та здійсненні аналізу дієвості організації бюджетних відносин в умовах фінансової децентралізації на окремих адміністративно-територіальних одиницях (довідка № 02 від 20.04.2017 р.).

Науково-методичні положення дисертаційної роботи використано у навчальному процесі на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін: “Фінансовий менеджмент”, “Фінансова політика”, “Бюджетна система”, “Місцеві фінанси”, “Стратегічне управління фінансами” (довідка № 1492Н від 13.12.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Викладені у роботі результати, висновки і пропозиції одержані автором особисто. З наукових праць, які опубліковані у співавторстві, використані лише ті ідеї та положення, які є результатом власних досліджень. Внесок автора в праці у співавторстві конкретизований у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати наукового дослідження доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: Щорічна міжнародна Internet-конференція студентів та молодих учених “Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність “Форвард-2016”” (Харків, 2016 р.); XXII міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих учених “Актуальні проблеми функціонування господарської системи України” (Львів, 2015 р.); Матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції “Сучасний стан і тенденції розвитку економіки країни” (Запоріжжя, 2016 р.); XXIII Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих учених “Актуальні проблеми функціонування господарської системи України” (Львів, 2016 р.); XIV міжнародна науково-практична конференція “Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України” (Київ, 2017 р.); XVIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція “Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії” (Переяслав-Хмельницький, 2015 р.); XI Міжнародна науково-практична конференція “Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України ” (Київ 2014 р.); Міжнародна науково-практична конференція “Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики” (Одеса, 2015 р.); II міжнародна науково-практична конференція “Наука, освіта, суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку” (Київ, 2016 р.); Науково-практична конференція “Організація управління: витоки, реалії та перспективи розвитку” (Львів, 2014 р.); Міжнародна науково-практична конференція “Наукові підходи до модернізації національної економіки: вектор розвитку” (Київ, 2017 р.).

Публікації. Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковані у 21 праці загальним обсягом 7,03 д. а. (особисто автору належить 6,26 д.а.), з них: 10 статей у наукових періодичних виданнях, у тому числі 8 статей у наукових фахових виданнях України, з них 1 – у виданні, що включено до наукометричних

баз та 2 – у закордонних виданнях; 11 – у збірниках матеріалів тез доповідей на конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації становить 243 сторінки (в тому числі основний текст – 186 сторінок), робота містить 21 таблицю і 14 рисунків. Список використаних джерел включає 196 найменувань на 22 сторінках; 8 додатків подано на 14 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дисертаційної роботи, визначено мету і завдання, об'єкт та предмет, методи дослідження, відображено наукову новизну одержаних результатів, їхнє теоретичне і практичне значення, апробацію результатів.

У першому розділі **“Теоретико-організаційні засади формування місцевих бюджетів”** узагальнено теоретичні основи організації формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів в умовах розвитку місцевого самоврядування, розкрито економічну сутність місцевого бюджету, з'ясовано, що його формування відбувалося в результаті історичних етапів процесу еволюції виникнення та розвитку держави.

В сучасних умовах бюджет представляє собою складне соціально-економічне явище, об'єктивність якого зумовлена існуванням держави, а також необхідністю перерозподілу валового внутрішнього продукту між регіонами країни в зв'язку з нерівномірністю формування та розподілу доходів, між окремими адміністративно-територіальними утвореннями в процесі трансформаційних змін.

Теоретично обґрунтовано процес становлення і розвитку місцевих бюджетів України, який дав змогу виділити в роботі основні хронологічні періоди. Зокрема дисертантом виявлено, що за останнє десятиліття місцеве самоврядування пройшло декілька етапів фінансового реформування, з поступовим збільшенням впливу регіональної влади на соціально-економічну ситуацію територій.

З'ясовано, що у якісному аспекті місцеві бюджети є головним інструментом забезпечення виконання органами місцевого самоврядування своїх функцій. Через них в територіальному розрізі, розподіляється ВВП, тобто між окремими адміністративно-територіальними одиницями і соціальними групами населення. У сучасних умовах, з місцевих бюджетів фінансується розвиток галузей реального сектору економіки, зокрема місцевої промисловості і комунального господарства, соціально-культурної сфери та соціального захисту населення.

Узагальнюючи здобутки світової та вітчизняної науки в процесі розробки теорій місцевого самоврядування й історичні надбання національного розвитку самоврядних інститутів, можна стверджувати, що в Україні сформовано основні

засади місцевого самоврядування, які мають важливе значення для розбудови демократичних принципів українського суспільства. Ключові елементи децентралізації в країні створюють підґрунтя для подальшого розвитку місцевого самоврядування відповідно до принципів демократії, законності та стандартів, закріплених у Європейській хартії місцевого самоврядування.

У роботі на основі проведеного автором аналізу еволюції інституційних засад формування місцевих бюджетів визначено напрями вдосконалення державної фінансової політики, спрямованої на підвищення ефективності підходів у формуванні місцевих бюджетів з урахуванням основних факторів впливу на структуру їх джерел (рис.1).

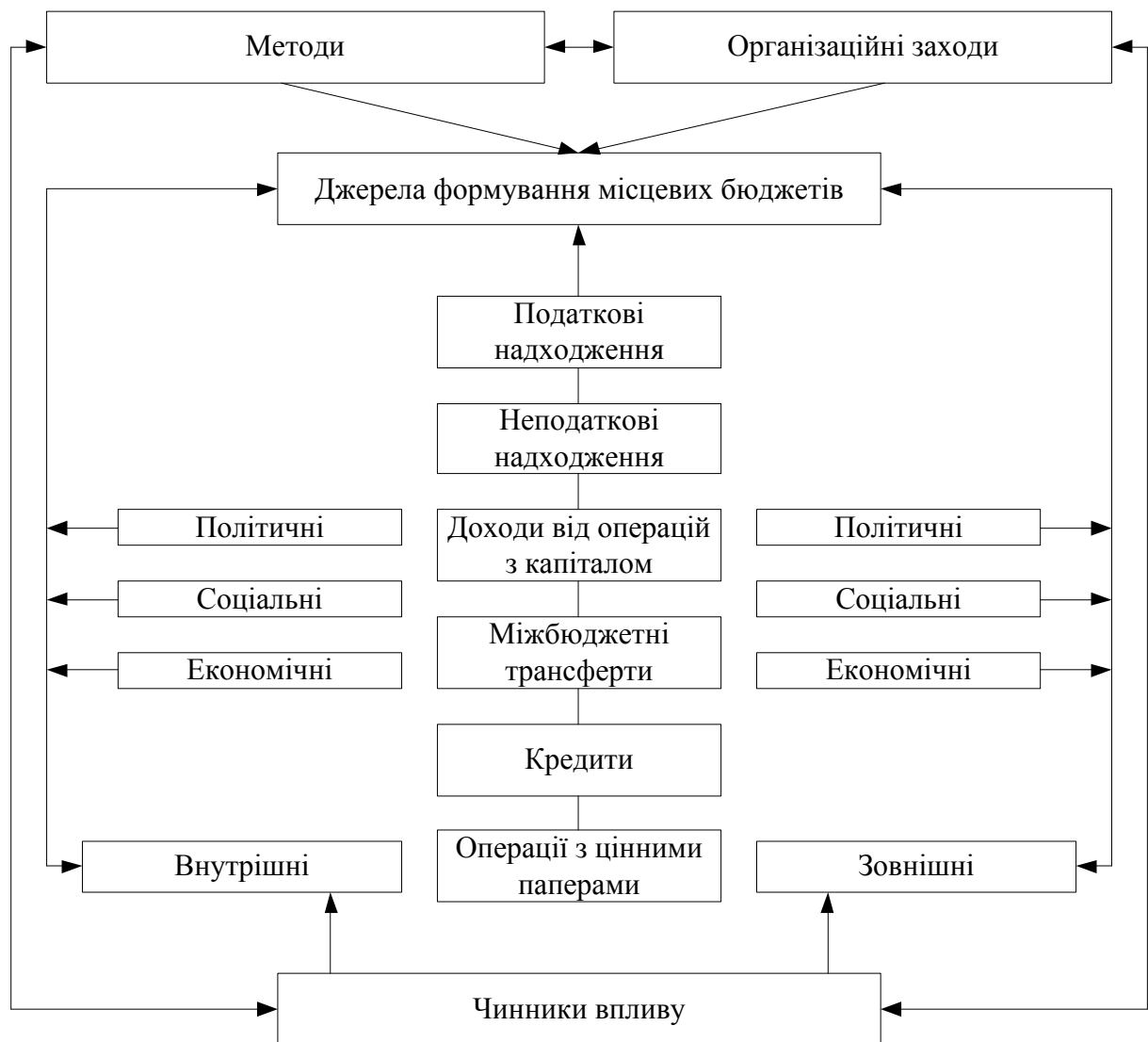

Рис. 1. Структурно-логічна схема механізму формування доходів місцевих бюджетів в Україні

Джерело: розроблено автором

З'ясовано, що ефективність державної бюджетної політики в сфері формування доходів місцевих бюджетів проявляється через збільшення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування. В умовах розбудови

ринкової економіки обґрунтовано ефективність формування доходів місцевих бюджетів, з позицій державного управління, що є якісною характеристикою існуючих та пошуку нових механізмів державної фінансової політики, які розробляються і впроваджуються з метою збільшення доходів місцевих бюджетів. Встановлено, що стратегія розвитку державної політики формування доходів місцевих бюджетів в Україні повинна бути направлена на розширення автономності та створення реальної фінансової основи для виконання органами місцевого самоврядування своїх повноважень.

У другому розділі **“Механізм наповнення місцевих бюджетів в Україні”** проаналізовано механізм формування та структуру фінансових ресурсів місцевих бюджетів, комплексно оцінено ефективність управління місцевими бюджетами у забезпеченні фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, виявлено проблеми, що пов’язані з формуванням її доходів, виконанням бюджетів й необхідністю ефективного управління.

Дисертантом у процесі дослідження формування місцевих бюджетів з’ясовано, що місцеві органи влади не володіли достатніми фінансовими ресурсами для організації управління соціально-економічною сферою на належному рівні, що зумовлено цілою низкою чинників, зокрема: високим рівнем концентрації фінансових ресурсів у державному бюджеті країни, що знижує значення регіональних і місцевих бюджетів у вирішенні життєво важливих для населення завдань; домінуючою роллю регулюючих доходів у структурі надходжень коштів до місцевих бюджетів та низькою часткою закріплених за територіями податкових платежів; практикою формування місцевих бюджетів, при якій збережений поки що в своїй основі механізм централізованого встановлення нормативів відрахувань від державних доходів.

Аргументовано, що в Україні не має науково сформульованого змістовного обґрунтування міжрегіонального перерозподілу державних доходів, його чітких правил та формул. Необ’єктивність такого перерозподілу призвели до того, що громади, де рівень податкових надходжень у розрахунку на одну особу є вищим середнього, опиняються у гіршому становищі з точки зору доходів місцевих бюджетів порівняно із бюджетами, де він, відповідно, є нижчим. З огляду на це існує необхідність визначення обґрунтованого нормативу бюджетної забезпеченості кожної області, району, міста з урахуванням соціального-економічного, природного-екологічного стану відповідних територій. Існування таких показників дасть змогу визначити реальний обсяг фінансових ресурсів для задоволення необхідних потреб регіонів, а також значно вдосконалити процедуру бюджетного планування.

Доведено, що основним напрямком фінансової децентралізації має стати зменшення залежності органів місцевого самоврядування від міжбюджетних трансфертів шляхом здійснення повної бюджетної децентралізації. З метою ефективного впровадження бюджетної реформи доцільно запровадити чіткі стандарти надання державних послуг. Одним з таких кроків до покращення фінансової основи місцевого самоврядування могло б бути затвердження державних соціальних стандартів, які б гарантували якісні послуги й були б основою для розрахунків фінансових потреб громад та їхніх місцевих

бюджетів. У роботі за допомогою даних табл.1 дисертантом запропоновано таку кореляційно-регресійну модель:

$$y = 742.0741 - 7.39096x_1 - 7.04124x_2 - 7.31493x_3 - 7.25552x_4, (1)$$

де y (результативний показник) – рівень безробіття населення працездатного віку м.Львова; x_1 – частка податкових надходжень у дохідній частині міського бюджету; x_2 – частка неподаткових надходжень у дохідній частині міського бюджету; x_3 – частка міжбюджетних трансфертів у дохідній частині міського бюджету; x_4 – частка доходів спеціального фонду у дохідній частині міського бюджету.

Таблиця 1

Результати багатфакторного регресійного аналізу

Коефіцієнти	Значення коефіцієнтів	Стандартна похибка	t-статистика	Критерій Фішера, F	Коефіцієнт множинної кореляції, R	Коефіцієнт детермінації, R^2
a	742,0741	2505,835	0,296138	2,594493	0,915654	0,838423
b_1	-7,39096	25,04921	-0,29506			
b_2	-7,04124	25,09864	-0,28054			
b_3	-7,31493	25,06254	-0,29187			
b_4	-7,25552	25,0758	-0,28934			

Джерело: розраховано автором за даними складено на основі офіційного сайту Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

На підставі проведених розрахунків зроблено висновок, що величина множинного коефіцієнта детермінації пояснює 83% зміна часток податкових надходжень зміною рівня безробіття працездатного населення м. Львова.

У дослідженні визначено, що місцевому самоврядуванню повинні бути надані вагомі фінансові інструменти для забезпечення виконання всіх повноважень. Водночас, дані зміни повинні враховувати не лише передачу на місцевий рівень дохідних джерел, а й перерозподіл функцій та видаткових повноважень (табл.2).

Таблиця 2

Динаміка доходів місцевих бюджетів України у 2011-2016 роках, млн. грн

Показник Роки	Доходи місцевих бюджетів, млн. грн			Питома вага доходів без урахування трансфертів у ВВП, %
	без урахування трансфертів	трансферти	разом	
2011	80 515,8	77 766,2	158 282,0	7,4
2012	86 655,3	94 875,0	181 530,3	6,7
2013	100 813,8	124 459,6	225 273,4	7,2
2014	105 171,1	115 848,3	221 019,4	7,2
2015	101 101,1	130 600,9	231 702,0	6,5
2016	103 172,4	104 116,5	207 288,9	6,3

Джерело: складено на основі офіційного сайту Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

З'ясовано, що доходи місцевих бюджетів з кожним роком збільшуються, однак їхній обсяг не може свідчити про фінансову спроможність місцевих органів влади. Зростання доходів зумовлене необхідністю покриття все більших видатків, пов'язаних з підвищенням вартості життя населення країни, подорожчанням послуг, особливо соціального характеру. Розв'язання ідентифікованих проблем стосовно формування і використання місцевих бюджетів дає змогу розширити економічну самостійність регіонів країни.

У третьому розділі “Удосконалення формування ресурсів місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації” запропоновано науково-методичні підходи до визначення показників фінансової незалежності місцевих бюджетів базового рівня бюджетної системи, а також узагальнення практики функціонування бюджетних систем в країнах з розвинутою ринковою економікою, сформульовано пропозиції реалізації заходів спрямованих на покращання процесу формування вітчизняних місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації.

Розвинуто положення щодо визначення основних напрямів подальшого розвитку інституційної та системно-структурної організації місцевого самоврядування в Україні, зокрема:

1. Децентралізація публічної влади (розмежування повноважень між різними рівнями місцевого самоврядування на основі принципів повсюдності місцевого самоврядування, субсидіарності, правової, організаційної та фінансової його спроможності).
2. Проведення комплексного реформування адміністративно-територіального устрою держави, щодо підвищення відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальним громадами та забезпечення змінюваності головних представників громади.
3. Виведення на ринок інвестицій боргових цінних паперів місцевого рівня.

Запропоновано методичний підхід забезпечення стійкого розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Визначено комплекс показників оцінки фінансової стійкості бюджету органів місцевого самоврядування, впровадження якого передбачає створення умов для ефективного використання ресурсів органів місцевого самоврядування та можливість подальшого розширення їхніх повноважень в залученні альтернативних джерел доходів місцевих бюджетів.

У дисертації визначено, що на сучасному етапі розвитку економіки України розширення видаткових повноважень, високий рівень соціальних зобов'язань при недостатності фінансових ресурсів у розпорядженні місцевих органів влади спонукають до пошуку та виявлення додаткових джерел й резервів фінансових ресурсів місцевих бюджетів. За таких умов, позитивна динаміка показників будь якого регіону свідчатиме про ефективну діяльність місцевої влади з управління фінансовими ресурсами, та тенденції соціально-економічних процесів розвитку

територіальних утворень. У більшості розвинених країн світу за останні роки цей вибір передбачає збільшення їхньої ресурсної бази шляхом емісії боргових цінних паперів, динаміка яких в Україні представлена на рис.2.

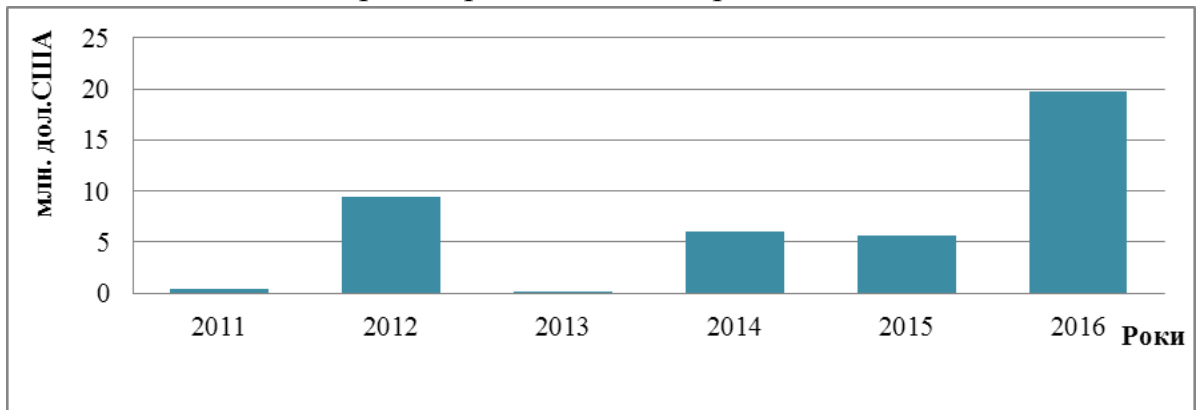

Рис. 2. Динаміка зареєстрованих випусків облігацій місцевих позик в Україні впродовж 2011–2016 рр., у млн. дол. США

Джерело: складено на основі офіційного сайту Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Доведено, що за існуючих умов загальноекономічної і політичної ситуації в країні лише децентралізаційна реформа в сфері державних і місцевих фінансів дасть змогу для відновлення та підвищення ефективності обігу місцевих позик. Відтак, органи місцевого самоврядування приймають рішення щодо вибору джерел формування ресурсної бази місцевих бюджетів, акумулюючи фінансові ресурси для виконання своїх повноважень.

За аналізований період в Україні чітко не простежуються тенденції систематичного випуску місцевих позик, які б ставали потужним джерелом доходів місцевих бюджетів. Це зумовлено: недосконалістю механізму емісії муніципальних облігацій; низькою зацікавленістю інвесторів у придбанні такого виду цінних паперів через відсутність дієвого механізму гарантування прав кредиторів; відсутністю розвиненої інфраструктури фондового ринку, що дало б змогу фізичним особам активно брати участь у формуванні попиту на фінансові інструменти ринку цінних паперів через інститути спільного інвестування; недостатністю знань та поінформованості населення про можливі вигоди від придбання муніципальних облігацій тощо.

Обґрунтовано, що з урахуванням світового досвіду та результатів проведених досліджень вітчизняних науковців, вагомою причиною випуску державних облігацій в Україні повинно бути використання нового джерела надходжень валютних коштів шляхом встановлення відсотка на такі облігації вище ставки за аналогічними цінними паперами інших країн. У такому разі метою випуску державних облігацій є вияв стримуючого впливу на інфляцію, де грошові кошти, одержані від емісії тимчасово вилучатимуться з обігу. У цьому зв'язку організація випуску боргових цінних паперів органами місцевого самоврядування

сприятиме збільшенню обсягу бюджетних надходжень, що позитивно вплине на зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове розв'язання важливої науково-практичної проблеми – концептуальних основ формування ресурсів місцевих бюджетів у національній економіці країни та удосконалення напрямів розвитку фінансової самостійності місцевого самоврядування України. Проведене дослідження дало змогу зробити такі висновки та обґрунтувати відповідні рекомендації.

1. Досліджено еволюцію поглядів на місцеві бюджети у світовій та вітчизняній економічній науці, що дало змогу уточнити понятійний апарат фінансових ресурсів місцевих бюджетів. Обґрунтовано важливість економічних відносин органів місцевого самоврядування, що виникають у результаті акумулювання коштів місцевих бюджетів та надання суспільних послуг громадянам, з метою забезпечення сталого розвитку територіальних громад у процесі формування ресурсів місцевих бюджетів. Аргументовано доцільність використання ресурсів місцевих бюджетів як головного інструменту реалізації регіональної економічної політики.

2. Розглянуто теоретичні засади місцевих бюджетів, визначено їхню роль та значення для соціально-економічного розвитку країни. Сформовано авторське визначення терміну “місцеві бюджети”, яке комплексно характеризує економічні відносини між територіальною громадою, суб'єктами господарювання та фізичними особами, спрямовані на формування фондів грошових коштів та фінансування місцевих і громадських потреб, підвищення рівня соціально-економічного розвитку територій та поліпшення добробуту територіальної громади з урахуванням організаційно-управлінських чинників. Узагальнено сутність бюджетів органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації фінансових ресурсів з урахуванням внесених змін до бюджетного та податкового законодавства.

3. У результаті проведеного аналізу ефективності бюджетної політики виявлено недоліки в реалізації напрямів впливу державних органів влади на бюджетні відносини, процеси формування ресурсів місцевих бюджетів, а також ефективного функціонування органів місцевого самоврядування та подальшого розвитку бюджетної системи. З'ясовано, що низький рівень фінансової самостійності зумовлений істотним перевищенням обсягів міжбюджетних трансфертів над власними доходами місцевих бюджетів.

4. З'ясовано, що механізм розподілу доходів між окремими ланками бюджетної системи є недосконалим і не дає змогу сформулювати необхідні обсяги ресурсів місцевих бюджетів. Механізм розподілу бюджетних коштів є об'єктом централізованого державного регулювання і визначається системою міжбюджетних відносин. Обґрунтовано, що основна роль в надходженнях місцевих бюджетів має належати власним та закріпленим доходам, які дадуть можливість здійснювати безпосередній вплив на забезпечення різноманітних потреб населення й рівень надання державних послуг з урахуванням соціально-

економічного розвитку держави, що є показником ефективності її бюджетної політики та організації бюджетного процесу загалом. Належний розподіл бюджетних доходів сприятиме реалізації переданих державою повноважень, забезпеченню збалансованості бюджетів усіх рівнів. Визначено важливість самостійного встановлення органами місцевого самоврядування показника мінімального обсягу фінансових ресурсів потрібного для виконання власних та делегованих повноважень в умовах децентралізації.

5. Проаналізовано практику формування ресурсів місцевих бюджетів у контексті забезпечення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Проведений багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз з розмежуванням повноважень надання суспільних благ органами місцевого самоврядування дав можливість конкретизувати необхідність збільшення частки коштів від податкових надходжень за рахунок працездатного та зайнятого в суспільному виробництві населення і підтвердив більшу економічну ефективність децентралізованого справляння загальнодержавних податків.

6. Доведено, що структура доходів місцевих бюджетів за джерелами їх формування характеризується високою питомою вагою міжбюджетних трансфертів, що передбачає значну фінансову залежність органів місцевого самоврядування від центральної влади. Запропоновано реформувати бюджетну систему з метою реорганізації та встановлення реальної самостійності місцевих бюджетів. Доведено, що використання нових підходів у організації міжбюджетних відносин на основі бюджетного федералізму та фіскальної автономії місцевої влади дасть змогу вирішити проблеми місцевого оподаткування та переведення комунальних підприємств на ринкові методи господарювання.

7. Аргументовано, що інтеграція України у світове співтовариство має ґрунтуватися на використанні досвіду зарубіжних країн у галузі формування та використання доходів місцевих бюджетів, зокрема: запровадження майнових податків і податків на капітал; підвищення фіскальної віддачі місцевих податків; зростання обсягів неподаткових доходів та цільових коштів; залучення боргових цінних паперів на локальному рівні; реалізації соціально-економічних програм місцевого значення, збільшуючи при цьому повноваження органів місцевого самоврядування.

8. Узагальнюючи наукові напрацювання вітчизняних учених та враховуючи сучасні особливості реалізації політики децентралізації фінансових ресурсів, обґрунтовано систему порогових значень показників фінансової стійкості місцевих бюджетів з метою досягнення максимальної фінансової самостійності та незалежності органів місцевого самоврядування. Удосконалення методичного підходу до оцінки рівня фінансової стійкості місцевих бюджетів за рахунок показників рівня незалежності дохідної бази органів місцевого самоврядування, рівня самостійності місцевих бюджетів, фінансової автономії, стійкості дохідної бази, співвідношення власних доходів місцевих бюджетів і трансфертних надходжень дасть змогу підвищити ефективність розподілу

ресурсів в розрізі державного і бюджетів окремих адміністративно-територіальних одиниць.

9. Розглянуто економічну сутність муніципальних цінних паперів та особливості їхнього використання в Україні. Визначено засади емісії боргових цінних паперів як альтернативного джерела формування ресурсів місцевих бюджетів. Виокремлено специфічні особливості, притаманні цьому виду боргових зобов'язань. Зазначено, що пріоритетом використання такого фінансового інструменту стане формування додаткових джерел доходів бюджету. Запропоновано шляхи вдосконалення процесу залучення боргових цінних паперів на місцевому рівні.

Отримані теоретико-методологічні та науково-прикладні результати дослідження можуть бути використані у процесі формування і реалізації фінансової політики держави, що дасть змогу підвищити ефективність формування ресурсів місцевих бюджетів в Україні та сприятиме побудові конкунтоспроожної національної економіки в умовах глобалізації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Полинюк Н. Аналіз доходів місцевих бюджетів в Україні та оцінка рівня їх фінансової самостійності // Вісник Одеського **національного університету. Економіка: зб. наук. праць**. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, 2016. Том 21. Вип. 11 (53). С. 89-94. – 0,53 д.а.
2. Полинюк Н. Перспективи впровадження зарубіжного досвіду міжтериторіального фінансового вирівнювання в Україні // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії: зб. наук. праць Запоріжжя: Запорізька державна інженерна академія. Запоріжжя, 2016. Вип. № 6. С. 132-137. – 0,44 д.а.
3. Полинюк Н. Податкові надходження як ключовий елемент доходів місцевих бюджетів в Україні // Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. праць. ЛНУ імені Івана Франка. Львів, 2017. Вип. 37. Ч.1. С. 111-115. – 0,54 д.а.
4. Полинюк Н. Роль місцевих бюджетів в економічному розвитку регіонів // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Херсон, 2016. Вип. 17. С. 146-149. – 0,47 д.а.
5. Полинюк Н. Бюджетна політика держави в умовах децентралізаційних реформ в Україні // Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. праць. ЛНУ імені Івана Франка. Львів, 2016. Вип. 35. Ч. 2. С. 132-137. – 0,4 д.а.
6. Полинюк Н. Зарубіжний досвід міжбюджетних відносин та можливість його використання в Україні // Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць. Львів, 2016. Вип. С. 269-275 – 0,53 д.а.
7. Михасюк І., Петик М., Полинюк Н. Зарубіжний досвід адміністрування податку з доходів громадян та можливості його застосування в Україні // Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. праць. ЛНУ імені Івана Франка. Львів, 2014. Вип. 31. Ч. 2. С. 62-68. – 0,47 д.а. (автору належить 0,27 д.а., де проаналізовано особливості адміністрування податку на доходи фізичних осіб в зарубіжних країнах).

Статті у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

8. Полинюк Н. Механізм формування фінансових ресурсів місцевих органів управління в умовах демократизації суспільства // Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет. Теннопіль, 2016. Том 26. Вип. 1. С. 65-72.– 0,68 д.а.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав:

9. Krupka M.I., Polyniuk N. I. Prospects use of municipal loans as a part local budget revenues for Ukraine // Trends in the development of national and world science: Collection of scientific articles. Nuremberg, Germany, 2016. С.152-157. – 0,61 д.а. (автору належить 0,41 д.а., де розкрито перспективи використання муніципальних цінних паперів для економіки України).

10. Polyniuk N. Estimation of efficiency of use of financial potential of local budget in conditions of changes of transformation changes of economy // World scientific extent: Collection of scientific articles. Coventry, United Kingdom. 2017. С. 126-130. – 0,51 д.а.

В інших виданнях:

11. Полинюк Н.І. Фінансова самостійність органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність “Форвард-2016”: щорічна міжнародна Internet-конференція студентів та молодих вчених. Харків, 2016. С. 232-234. – 0,16 д.а.

12. Полинюк Н.І. Місцеві бюджети у структурі бюджетної системи України в умовах децентралізації // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України: XXII міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих учених. Львів, 2015. С. 166-167. – 0,14 д.а.

13. Полинюк Н.І. Необхідність оцінки фінансової стабільності місцевих бюджетів // Сучасний стан і тенденції розвитку економіки країни: матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції Запоріжжя, 2016. С. 156-159. – 0,12 д.а.

14. Полинюк Н.І. Бюджетна політика та проблеми формування місцевих фінансових ресурсів в Україні // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України: XXIII Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих учених. Львів, 2016. С.131-132. – 0,17 д.а.

15. Крупка М.І., Кульчицький М.І., Полинюк Н.І. Стратегічні орієнтири підвищення ефективності використання фінансового потенціалу як чинника самостійності місцевих бюджетів // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України: XIV міжнародна науково-практична конференція. Київ, 2017. С. 90-95. – 0,19 д.а. (автору належить 0.1 д.а., де окреслено пріоритетні напрями забезпечення самостійності місцевих бюджетів).

16.Крупка М.І., Полинюк Н.І. Роль місцевих бюджетів у структурі бюджетної системи України в умовах децентралізації // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії: XVIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Переяслав-Хмельницький, 2015. С. 37-39. – 0,24 д.а. (автору належить 0,16 д.а., де обґрунтовано доцільність проведення фінансової децентралізації).

17.Крупка М.І., Полинюк Н.І. Особливості оподаткування доходів громадян в Україні // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України: XI Міжнародна науково-практична конференція. Київ, 2014. С. 31-33. – 0,21 д.а. (автору належить 0,15 д.а., де проаналізовано динаміку зміни ставки податку на доходи фізичних осіб).

18.Полинюк Н.І. Зарубіжний досвід міжбюджетних відносин та перспективи його використання в Україні // Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики: Міжнародна науково-практична конференція. Одеса, 2016. С. 77-80. – 0,14 д.а.

19.Полинюк Н.І. Місцеві бюджети та зміни у їх формуванні з проведенням адміністративно-територіальної реформи в Україні // Наука, освіта, суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку: II міжнародна науково-практична конференція. Київ, 2016. С. 78-80. – 0,17 д.а.

20.Крупка М.І., Полинюк Н.І. Проблеми розвитку системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні // Організація управління: витоки, реалії та перспективи розвитку: науково-практична конференція. Львів, 2014. С. 121–125. – 0,15 д.а (автору належить 0.09 д.а., де оцінено використання бюджетних коштів в частині надходження від податку на доходи фізичних осіб).

21.Полинюк Н.І. Фінансова незалежність місцевих бюджетів України // Наукові підходи до модернізації національної економіки: вектор розвитку: міжнародна науково-практична конференція. Київ, 2017. С. 82-84.– 0,16 д.а.

АНОТАЦІЯ

Полинюк Н.І. Формування ресурсів місцевих бюджетів в Україні.– Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2017.

Дисертацію присвячено дослідженню теоретико-методологічних положень і розробленню науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення розвитку формування ресурсів місцевих бюджетів України в умовах трансформаційних змін.

Узагальнено теоретичні положення щодо сутності, змісту та основ організації місцевих бюджетів. Оцінено вплив реалізації політики децентралізації бюджетної системи України на соціально-економічний розвиток територіально-адміністративних одиниць.

З'ясовано, що на сучасному етапі розвитку системи міжбюджетних відносин в Україні забезпечення результативності управління та формування

фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування є важливою передумовою сталого соціально-економічного розвитку держави, досягнення макроекономічної й фінансової стабільності та реалізації євроінтеграційних прагнень України. Побудовано кореляційно-регресійну модель для визначення впливу надходжень до місцевого бюджету на показники фондів соціального страхування. Сформовано систему порогових значень показників рівня фінансової стійкості місцевих бюджетів з урахуванням трансформаційних змін в економіці країни.

Розроблено концепцію удосконалення механізму формування ресурсів місцевих бюджетів і їх функціонування, яка сприятиме фінансовій самостійності місцевих органів влади, реалізації територіального фінансового потенціалу, зменшенню невідповідності рівня соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Ключові слова: бюджетна система, фінансова децентралізація, бюджетні ресурси, місцеві бюджети, бюджетна політика, доходи місцевих бюджетів, міжбюджетні відносини, трансформаційні зміни, інституційна інфраструктура, фінансові інструменти, органи місцевого самоврядування, бюджет розвитку.

АННОТАЦИЯ

Полинюк Н.И. Формирование ресурсов местных бюджетов в Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Львов, 2017.

Диссертация посвящена исследованию теоретико-методологических положений и разработке научно-практических рекомендаций по обеспечению развития формирования ресурсов местных бюджетов Украины в условиях трансформационных изменений. Обобщены теоретические положения о сущности, содержания и основ организации местных бюджетов.

Установлено, что на современном этапе развитии системы межбюджетных отношений в Украине обеспечения результативности управления формирования и использования финансовых ресурсов органов местного самоуправления является важной предпосылкой устойчивого социально-экономического развития государства, достижение макроекономической и финансовой стабильности, реализации евроинтеграционных стремлений Украины. Построено корреляционно-регрессионную модель для определения влияния поступлений в местный бюджет на показатели фондов социального страхования. Сформирована система пороговых значений показателей уровня финансовой устойчивости местных бюджетов с учетом трансформационных изменений в экономике страны.

Разработана концепция совершенствования механизма формирования ресурсов местных бюджетов и их функционирования, которая будет способствовать финансовой самостоятельности местных органов власти, реализации территориального финансового потенциала, уменьшению

несоответствия уровня социально-экономического развития административно-территориальных единиц.

Ключевые слова: бюджетная система, финансовая децентрализация, бюджетные ресурсы, местные бюджеты, бюджетная политика, доходы миссцевих бюджетов, межбюджетные отношения, трансформационные изменения, институциональная инфраструктура, финансовые инструменты, органы местного самоуправления, бюджет развития.

SUMMARY

Polyniuk N.I. Formation of local budget resources in Ukraine. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economics, specialty 08.00.08 – Money, Finance and Credit. –Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2017.

The thesis is devoted to the study of theoretical and methodological provisions and the development of scientific and practical recommendations to ensure the development of the formation of resources of local budgets of Ukraine in the conditions of transformational changes. The theoretical and methodological foundations of the formation of resources of local budgets have been generalized, the author has proposed their own definitions. The influence of the policy of decentralization of the budget system of Ukraine on the socio-economic development of territorial-administrative units has been evaluated. Interrelations of revenues of local budgets with different types of revenues, intergovernmental transfers, etc. have been identified and analyzed.

It has been clarified that at the present stage of development of the system of budgetary relations in Ukraine ensuring the effectiveness of management of the formation and use of financial resources of local self-government bodies is an important prerequisite for sustainable socio-economic development of the state, effective activity of economic entities, achievement of macroeconomic and financial stability and implementation of European integration aspirations of Ukraine. The benefits and risks of introducing budget decentralization at the local level have been systematized.

The expediency of observance of a certain level of financial provision due to the balance in the socio-economic development of certain administrative-territorial units has been substantiated. According to this idea, the functioning of valuable regions is impossible without the introduction of a number of changes aimed at internal balance due to the formation of inadequate elements, in the territorial structure, the promotion of internal and interregional ties, and overcoming the destructiveness of other components. Therefore, it is appropriate to consider the development of the region as the mode of functioning of the system, which provides a positive dynamics of indicators of the level and quality of life of the population due to the sustainable and balanced reproduction of the social, economic, resource and environmental potential of the territory.

A regression model has been developed to determine the impact of tax revenues to the local budget on the structure of budget revenues and social funds on the ground in modern conditions of management. A system of integrated assessment of the level of

financial sustainability of local budgets has been formed taking into account transformational changes in the country's economy.

The concept of improving the mechanism of formation of resources of local budgets and their functioning, which will promote financial autonomy of local authorities, realization of territorial financial potential, decrease of inconsistency of level of socio-economic development of administrative territorial units has been developed.

The author has examined the European experience of development of local development strategies in view of the possibility of their implementation in Ukraine and has provided recommendations for their implementation.

The sources of funding for local infrastructure have been considered and the use of municipal bonds as an alternative source of local budgets has been substantiated. An overview of the current situation in the market of municipal borrowings in Ukraine has been conducted. Taking into account the experience of middle-income countries, an analysis of the risks and benefits of using local borrowing tools to finance the development of local infrastructure has been analyzed.

Based on the experience of developed countries, it has been stipulated that various institutions (state, public, private) involved in various forms at different stages of the development and implementation processes may and should participate in the development and implementation of the state regional policy. A separate and one of the most important issues of the formation and effective implementation of the regional policy of the state is the question of coordinating the tasks and efforts of each of these bodies or organizations at both central and regional levels.

A number of measures have been proposed to increase the importance of local budgets in Ukraine with the help of municipal policies, which is an important instrument of investment and innovation development of territories and a promising source of filling the revenue part of local budgets.

Key words: budgetary system, financial decentralization, budget resources, local budgets, fiscal policy, local budget revenues, intergovernmental fiscal relations, transformational changes, institutional infrastructure, financial instruments, local government, development budget.

Підписано до друку 26.12.2017 р. Папір офсетний. Гарнітура Times. Формат 60 x 84/16. Ум.
друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим. Зам. № 82 Друк СПДФО Марусич М. М. Свідоцтво № 1252 від
30.12.1996 м. Львів, пл. Осмомисла, 5/11 тел./факс: (032) 261-51-31. e-mail: interprint-m@ukr.net